

НАПРЯМ 11. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТА КІБЕРБЕЗПЕКА У ВОЄННИЙ І ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-355-5-46>

Гавловський Д. В.,
аспірант факультету журналістики
Запорізького національного університету
м. Запоріжжя, Україна

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ПРОПАГАНДИСТСЬКИХ НАРАТИВІВ СТОСОВНО НАТО В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Вже багато років Україна протистоїть агресивним нападам ворога на передовій інформаційної війни. Активні дії проводяться не лише на військовому, а й на інформаційному фронті. Проти України ведеться повноцінна гібридна війна. Потужна пропагандистська кремлівська машина набрала неабияких обертів у створенні дезінформаційного впливу. Сьогодні Україна – чи не перша країна у світі, проти якої Росія веде сплановану багаторічну пропагандистську кампанію на фоні повномасштабних військових дій.

Загалом пропаганду можна визначити як зумисне фальшиве поширення викривленої інформації та фактів для впливу на масову аудиторію, її емоційний та психологічний стан, зміну суспільної думки в інтересах пропагандиста [1].

Пропаганда виявляється у новинах як спосіб сприйняття реальності. Р. Гоббс виділяє наступні засоби посилення сучасної пропаганди: фейкові новини; міс- та дезінформація; спонсорований контент; партизанські новини; теорія змов та псевдонауковий підхід; містифікація; сатиричні прийоми; меми; пародії; контент ботоферм, фабрик тролів; прийом «шкарпеткової ляльки» як чорної пропаганди з метою створення фейкового іміджу/характеру; проплачені урядом новини; помилки в матеріалах журналістів [2, 104].

Створюючи дієву механіку пропагандистських процесів країна-агресор активно використовує так звані симулятори, тобто інформаційні смисли, яких насправді не існує (так звані дезінформаційні меседжі «фашисти в Києві», «каральні батальйони», «війська НАТО в Україні» тощо). Ключовим завданням використання симуляторів

є заміна об'єктивних уявлень цільової аудиторії про характер конфлікту тими ідеями, що потрібні агресору [3].

Інформаційна агресія, мова ворожнечі притаманна сучасній проросійській пропагандистській комунікації під час російсько-української війни [5, 7]. На думку Д. Самігіна, «залякування є елементом терористичної стратегії. При цьому є прямі та непрямі жертви. Адже є насилля, а є похідний психологічний ефект від нього. Мета полягає не лише у впливі на безпосередню жертву, а й у формуванні відповідних моделей поведінки для всієї групи, зокрема й свідків через інформаційний вплив» [5].

Серед великої кількості наративів, які використовує країна-агресор можна виокремити цілу групу, пов'язану із пропагандою щодо North Atlantic Treaty Organization (NATO або НАТО). Один із них можна умовно назвати «Існує зовнішня загроза для Росії». Цей наратив спрямований на залякування НАТО, США та України та представлення їх агресорами, які мають на меті повернути силовим шляхом раніше захоплені Росією території. Основним завданням цього наративу також є виправдання військової агресії на території України. Міфологізація зовнішнього ворога потрібна країні-агресору для стабілізації ситуації на внутрішньому електоральному ринку, змінення інституту влади шляхом об'єднання населення перед зовнішньою загрозою. Окрім того, для Росії – це дієвий маніпулятивний інструмент на міжнародній та дипломатичній арені, він дозволяє переконувати інші країни у необхідності збільшення військових витрат і підвищення рівня бойової готовності.

Наступний наратив можна назвати «У війні винне НАТО». Росія невинно продовжує вже понад дев'ять років звинувачувати НАТО у подіях, які відбуваються на території України. В першу чергу це дозволяє країні-агресору відволікати увагу від власних військових злочинів в іншій суверенній державі. Росія намагається штучно створити враження, що Україна є підконтрольною НАТО, через що є загрозою для країни-агресора. Таким чином вони намагаються виправдати свої військові злочини. Задля цього також створюється образ НАТО як агресивного угруповання, яке має на меті захопити території РФ. Тобто даний наратив покликаний на об'єднання населення Росії проти вигаданої загрози з метою відволікання уваги в тому числі від внутрішніх кризових явищ.

Один з найпопулярніших в світі останніх подій є наратив «Росія воює з НАТО на території України». Він також покликаний підсилити негативні емоційні впливи щодо уявного зовнішнього ворога. Це необхідно для того, щоб змінити вектор недовіри, гніву та невдоволення власних громадян й направити його подалі від керівництва країни-агресора. Саме після початку успішних контрнаступальних дій з боку України цей дезінформаційний наратив знову актуалізувався

задля того, щоб пояснити внутрішній аудиторії країни-агресора поразки на полі бою. Пропагандисти підсилюють дію цього нарративу щоразу, коли у світовому інформаційному просторі з'являються повідомлення щодо постачання Україні зброї та отримання фінансової підтримки від західних партнерів.

Типовим проявом дезінформаційного впливу є нарратив «Україна – це лише представник НАТО й поле бою». Його використовують здебільшого задля підризу рівня довіри до української влади як серед внутрішнього електорального поля, так і серед зовнішньої аудиторії. Класична кремлівська тактика маніпулювання полягає у поширенні заяв про те, що Україна – агресивна держава, яка становить загрозу безпеці Росії. Ототожнюючи «агресивну Україну» з «агресивним НАТО» досягаються аналогічні з вищевказаними завданнями дезінформаційного впливу нарративів.

«Росія прагне миру в той час, коли НАТО постачає Україні далекобійну зброю» – нарратив, що має на меті створити позиціонування блоку НАТО як агресивного провокатора, в той час як Росія переслідує лише миротворчу місію. Зміна фокусів «з білого на чорне» є типовою класичною пропагандистською схемою, яка з часів гітлерівської Німеччини майже не змінила своєї суті, а лише набула нових модернізованих рис сьогодення.

«НАТО наживається на війні в Україні, тому штучно її затягує». Цей пропагандистський нарратив має на меті уникнути відповідальності за військові злочини Росії, переклавши вину на західний світ. Окрім того, він покликаний залучити до себе певну підтримку в Росії та серед її прихильників за кордоном, оскільки створює ілюзію захисту РФ від «ворожого НАТО». Загострення саме цієї риторики може збільшити антизахідні настрої і сприяти зміцненню позицій країни-агресора на міжнародній арені.

Для протидії цим пропагандистським нарративам важливо продовжувати забезпечувати інформаційну грамотність громадян, підкреслювати правдиву інформацію та факти, розголошувати дезінформацію, сприяти роботі незалежних медіа та виявляти спроби маніпуляції. Також важливо підтримувати Україну та інші країни, які впродовж конфлікту стикаються з агресією Росії, і висвітлювати права України на самовизначення та територіальну цілісність відповідно до міжнародного права.

Список використаних джерел:

1. Іваницька Б. Основні методи пропаганди в російському інтернет-ЗМІ pravda.ru. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія : Журналістські науки.* 2018. № 896. С. 54–58. URL: <http://science.lpnu.ua/uk/sjs/vsi-vypusky/zhurnalistskinauky/osnovni-metody-propagandy-v-rosiyskomu-internet-zmi-pravdaru>

2. Hobbs R. Mind Over Media: Propaganda Education for a Digital Age. New York. W. W. Norton & Company. 2020. 368 p.

3. Зозуля О. Фейк як інструмент інформаційної війни. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/feyk-yak-instrument-informaciyanoi-viyni.html> (дата звернення: 10.07.2020).

4. Melnykova-Kurhanova O. S. Transformation of propaganda communications in ukraine: a comparative aspect. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. Том 33. Вип. 6. Київ : Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2022. С. 214–219.

5. Самигін Д. Про основні пропагандистські наративи, які Кремль просував протягом півроку повномасштабної війни. URL: <https://detector.media/withoutsection/article/202304/2022-08-29-proosnovni-propagandystski-naratyvy-yaki-kreml-prosuvav-protyagom-pivrokupovnomasshtabnoi-viyni>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-355-5-47>

Головченко М. М.,

*старший викладач кафедри комп'ютерних
та інформаційних технологій*

*Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Складовими інформаційного забезпечення сучасного підприємства є спершу створення, а надалі функціонування та оптимізація інформаційного фонду, систематизація та уніфікація документів, засоби формалізованого опису даних. Відповідно, організація інформаційного забезпечення здійснюється через упорядковану інформаційну базу, структурними елементами якої є нормативно-довідкові електронні документи, інформаційні повідомлення та інформаційні масиви. Зазнала змін після повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року і нормативно-правова база, що регулює інформаційне забезпечення сучасного підприємства [3].

Також, у воєнний час змінилися й налаштування електронних інформаційних державних систем. Зокрема, відповідно до офіційно оприлюднених даних, система «електронної взаємодії (інтероперабельності) державних електронних інформаційних ресурсів України